

DESÈ ANIVERSARI DE LA CARTA DE PEGO

Com ja sabem per l'article anterior, enguany se celebrarà el desè aniversari de la signatura de la *Carta de Pego*. Tàrbena i Xaló, agermanades amb Santa Margalida abans de la signatura, foren les primeres a refermar els vincles. Després arribarien Llíber, la Vall d'Ebo i Pedreguer amb Lluçmajor, Santa Margalida i Petra respectivament.

Aquella signatura ha produït resultats ben satisfactoris, com ara les *I Jornades de Repoblació Mallorquina* (Tàrbena, 2007) i les *II Jornades* (Xaló, 2012), comptant amb el suport de l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta i del Centre d'Estudis de Repoblació Mallorquina. Objectius: impulsar la recopilació de materials documentals i fomentar-ne l'estudi i la investigació. Les *III Jornades* se celebraran probablement a la Vall de Gallinera.

Paral·lelament, s'han publicat un seguit d'estudis que exposen el procés de repoblament illenc del segle xvii. Entre d'altres: *La terra i la gent del Xaló repoblat* (2007), de Josep Mas i Jaume Noguera, *La Baronía de Llíber en el siglo xvii* (2007), de Miguel Monserrat, i les *Actes de les Primeres Jornades de Repoblació Mallorquina al Sud Valencià, segle xvii* (2009). S'hi percep d'antuvi la seua rellevància en la història comarcal.

La *Trobada d'Escoles en Valencià* celebrada a Calp el 2010 fou especial perquè hi acollí escoles de Mallorca agermanades amb les nostres. S'hi celebraren un seguit d'activitats que refermaren el sentiment de vincle entre tots dos territoris.

El 2012 es va crear a Tàrbena el *Centre d'Estudis de Repoblació Mallorquina* a fi de fomentar la recopilació de documents, l'estudi de la repoblació balear, la publicació i difusió dels treballs resultants i la promoció de cursos i jornades.

Resultat dels darrers vincles ha estat el naixement de l'associació *Ses Valls de Retrobament*, formada per municipis i empreses turístiques que volen donar a conèixer el llegat cultural que les valls marinenques han rebut de Mallorca. No podem obviar que, quatre-cents anys després de l'arribada dels primers colons, encara roman la petja mallorquina en àmbits tan importants com el parlar, la gastronomia, l'onomàstica i la toponímia.

Pel que fa al llegat lingüístic, hi destaquen ús de l'article "salat" (a Tàrbena) o de l'article davant un nom de persona (a Tàrbena, Pedreguer, Vall de Laguar, Llíber, Xaló...); ús de l'adverbi locatiu *aquí* (a Tàrbena); pèrdua de la *-r* final (Pedreguer i Bolulla); pronunciació africada de la fricativa sorda (*catxeta* per *caixeta*, etc. a Gata); ús de lèxic diferencial (*tudar* per *fer malbé*, *empit en ample* per *de bat a bat*, *andoiar* per *vagarejar*, *giró* per *garnatxa*... i ús d'una *-a* de reforçament en el pronom *els -elza vaig dir...* a Xaló i Llíber).

Quant a la gastronomia, la gran aportació mallorquina ha estat l'elaboració de l'embotit (sobrassada i botifarró sobretot) i la substitució de l'oli d'oliva a la rebosteria per sagí. Encara que l'origen comú rau a l'Empordà...

En l'àmbit de l'onomàstica, la difusió dels cognoms mallorquins hi ha estat extraordinària. Malgrat l'endogàmia

del principi, el predomini de cognoms illencs sobre els castellans, aragonesos o francesos ha estat absolut: *Albanell, Alemany, Alòs, Avellà, Ballester, Calafat, Castells, Cifre, Escales, Estalrich, Femenia, Ferrà, Ferragut, Fluixà, Fornés, Fullana, Frau, Mas, Marqués, Mascaró, Mengual, Mesquida, Mestre, Moll, Monjo, Monserrat, Montaner, Morell, Mut, Noguera, Oliver, Ordines, Rosselló, Salvà, Seguí, Serra, Server, Simó, Sirerol, Soliveres, Taverner, Torrens, Vicens, Vidal, Vives* (aquests tres darrers, “xuetes”)...

També en la toponímia es constata la petjada mallorquina. Es tracta generalment de noms de partides o paratges; així, a Llíber trobem *Els Cairons* –trossos de terra no gaire extensos, situats prop d'un poble–, *La Penya Rota* –*Rota* és un mallorquinisme amb doble significat: “tros de terra que era garriga i ha estat sembrada” i “tros de terra que un conreador cultiva dins un predi d'altri durant alguns anys, generalment pagant al propietari una porció convinguda del que hi cull”–, *El Planiol* –mallorquinisme que significa “planell, terreny pla de poca extensió”– i *El Lloro*, que té a Santa Margalida un indret amb nom idèntic.

Minsos exemples els anteriors de la influència del repoblament mallorquí a la Marina valenciana.

(La informació aportada procedeix de Jaume Noguera, regidor de l'Ajuntament de Xaló)